

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1630
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.11.2023/34
Karar Numarası : 2023/937
Başvuran : E.Y.
F.Ö.A.
İ.A.
U.G.
F.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : Adana İl Jandarma Komutanlığı
Muhatap Kurum/Kişi : Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların hastaneye nakli sırasında jandarma personeli tarafından yapılmak istenen ağız içi arama uygulamasının insan onuruyla bağdaşmadığı, koğuşlara su kotası getirildiği, Anayasa Mahkemesi (AYM) bireysel başvuru formlarından ücret istendiği, Kurumda el işi yapmak için gerekli malzemelerin sağlanmadığı ve ailelerin getirdiği kırtasiye malzemelerinin yasaklandığı, açık görüş süresinin kısaltıldığı, İdarenin dilekçelere cevap vermediği, havalandırma kapılarının doğru saatlerde açılmadığı, temizlik malzemelerinin boylarının kısaltılarak verildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ciddi sağlık sorunları yaşadıkları halde tedavilerinin 15 aydır engellendiğini, hastaneye sevk esnasında Jandarma personelinin ağız içi arama, ayakkabıları çıkarma gibi uygulamalarını reddettiklerinden hastaneye sevk olamadıklarını, hastaneye kendi rızalarıyla gitmediklerine dair tutanak tutulduğunu, bu tutanağın gerçeği yansıtmadığını, farklı ceza infaz kurumlarında ağız içi aramaya ilişkin uygulama olmadığını,

b. Kurumda koğuşlara su kotası getirildiğini, bu kotanın çamaşır-bulaşık yıkama, genel temizlik ve banyo için yetmediğini, hiçbir gelirleri olmadığını belgeyle sabit olmasına rağmen İdare tarafından kendilerine temizlik ve hijyen malzemesi verilmediğini, bel fitiği ve boyun fitiği gibi sağlık sorunları olduğu halde temizlik için kullanılan fırça, çekpas gibi malzemelerin boylarının kısaltılarak verildiğini,

c. AYM bireysel başvuru formu çıktısı alınması için ücret talep edildiğini,

ç. Kurumda el işi yapmak için gerekli malzemelerin sağlanmadığını ve el işi yapımının yasaklandığını, ailelerinden gelen kırtasiye malzemelerini teslim almalarının yasaklandığını, hiçbir gelirleri olmadığı için bu malzemelere ihtiyaç duyduklarını,

d. Önceleri 1.5 saat olarak düzenlenen açık görüş süresinin 1 saate indirildiğini ve bu konuya ilişkin herhangi bir idari kararın tebliğ edilmediğini,

e. Kurum İdaresine gönderilen talep ve görüşme dilekçelerine cevap verilmediğini,

f. Havalandırma kapılarının hava aydınlanınca açılması ve hava kararınca kapanması gerekirken hava aydınlandıktan 2 saat sonra açıldığını ve hava kararmadan 1 saat önce kapandığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Adana İl Jandarma Komutanlığından alınan 25/11/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Ceza infaz kurumlarında tutulan mahpusların hastaneye/adli makamlara sevki ve arama işlemlerinin 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol ve sair mevzuat hükümleri doğrultusunda yapıldığı,

b. Kolluk görevlilerinin, hükümlü ve tutukluları hastaneye/adli makamlara sevki esnasında bu kişilerin ağız içi aramalarını yapabilecekleri, aksi hâlde hükümlü ve tutukluların ağızda delici/kesici bir alet buldurması, kendisine, üçüncü kişilere ve sevkle görevli kolluk personeline zarar vermesi veya bu kişilere saldırmak suretiyle firar etmesi söz konusu olabileceği gibi bu durumun emniyet açısından zafiyet oluşturacağı değerlendirildiği,

c. Adana Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığınca yapılan sevk ve nakillerde ilgili cezaevinin mahkum kabul bölgesinde hükümlü ve tutukluların üst aramaları esnasında, herhangi bir fiziki temas olmadan sözlü olarak hükümlü ve tutukluların ağız bölgelerini açmaları istenerek, herhangi bir tıbbi araç veya yöntem kullanılmaksızın ağız içerisinde kesici/delici (jilet vb.) bir madde olup olmadığının kontrolünün yapıldığı, Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığınca Adana E, F, T-1 ve T-2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan hükümlü ve tutukluların mağdur olmamaları için belirli günlerde ilgili sağlık kuruluşlarına muayene/tedavi için sevklerinin yapıldığı,

ç. Jandarma personelinin mevzuat gereği hükümlü ve tutukluların ağız içi aramasının yapılabileceği, bu kişilerin sadece ağız içlerine bakılmasının insan haklarına aykırılık oluşturmayacağı gibi bu hususun keyfi uygulama olmadığına araştırma neticesinde görüldüğü, sonuç olarak şikayete ilişkin iddiaların asılsız olduğu, hükümlü ve tutukluların sevkinde görevlendirilen Jandarma personelinin sevk sırasında yaptığı işlemlerin mevzuata uygun olduğu, ihmal ve kusuru bulunan personel bulunmaması nedeniyle de herhangi bir disiplin işleminin tesis edilmesine gerek olmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 12/1/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ve yürütmesi Sağlık Bakanlığı uhdesinde bulunan “İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkındaki Yönetmeliğe” göre tüketime sunulan içme-kullanma suları için asgari şartlara uygun izleme programları da kıstas alındığında bir kişinin insani amaçlı tüketeceği su miktarının 200 litre/gün olduğu, uluslararası araştırmalarda ise gelişmiş ülkelerde bir kişinin günlük su tüketiminin 80 litre olduğu, ceza infaz kurumlarında ise bu standartların da üzerinde su verildiği, Kurumda her mahpusun günlük 50 litre sıcak, 150 litre soğuk olmak üzere toplam 200 litre su kullanım hakkı olduğu,

b. Ceza infaz kurumlarında koğuş temizliği için güvenlik tedbiri alınarak bedeli genel bütçeden karşılanmak üzere koğuşlara yeteri kadar çamaşır suyu ve yine genel bütçeden karşılanarak yeteri kadar sıvı sabun verilmesinin sağlandığı, ayrıca hükümlülerin emanet para hesaplarında paralarının bulunduğu Kurum tarafından tespit edildiğinde kişisel temizlik malzemelerinin kendileri tarafından satın alınmasının uygun olacağına ilişkin Adalet Bakanlığı ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 14/8/2020 tarih ve ... sayılı yazısı dikkate alınarak; Hükümlü E.Y.’nin emanet para hesap hareketlerinde, düzenli olarak hesabına para yatırıldığı, halihazırda hesabında para bulunduğu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü görüş

yazısında da belirtildiği üzere kişisel temizlik ürünleri dışında koğuş temizliği için kullanılacak çamaşır suyu ve sıvı sabun gibi temizlik ürünlerinin ekli talep dilekçelerine istinaden yeterli miktarda hükümlüye imza karşılığında teslim edildiği, bunun dışındaki kişisel temizlik ürünlerinin Kurum tarafından karşılanamayacağı ve mevzuat kapsamında işlem yapıldığından talebinin reddine karar verildiği,

c. Hükümlülerin yapacakları AYM bireysel başvurularında Kurumun yalnızca teslim edilen başvuru evrakını UYAP sisteminden göndermekle yükümlü olduğu, başvurunun hazırlanmasına ilişkin başvuru formunun İdare tarafından çoğaltılarak verilemeyeceği, ancak hükümlü ve tutuklunun ücretini kendisinin ödemesi halinde İşyurdu tarafından çoğaltma işlemi yaptırılabilirdiği, konu hakkında adı geçenlerin aynı başvuruyu Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne de yaptıkları ve uygulamanın bu şekilde yapılmasının Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne de değerlendirildiği, AYM başvuru formlarının fotokopi ücreti dahilinde verilmesi hakkında hükümlülerin İnfaz Hakimliğine de şikayette buldukları ve Adana 3. İnfaz Hakimliğinin 10/10/2022 tarihli ve 2022/... karar sayılı kararı ile Kurum uygulamasının usul ve yasaya herhangi bir aykırılığının görülmediği gerekçesiyle yapılan şikayetlerin reddine karar verildiği,

. Hükümlü ve tutukluların mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu, ancak 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinin üçüncü fıkrası, Ceza ve İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 8'inci maddesinin üçüncü fıkrası ile Ceza ve İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinin 11'inci maddesinin (b) fıkrasında belirtilen; "Mahkemece yasaklanmamış olsa bile, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğu veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı Eğitim Kurulu kararı ile tespit edilen hiçbir yayın kuruma kabul edilmez" hükmü gereğince işlem yapıldığı, ayrıca hükümlü ve tutukluların talep ettikleri ve kendilerine verilmesi uygun görülmeyen tüm kitap ve yayınlar hakkında Eğitim Kurulu Başkanlığınca kurul kararı alınarak hükümlü ve tutuklulara tebliğ işleminin yapıldığı ve hükümlü ve tutukluların bu kararlara karşı İnfaz Hakimliğine itiraz haklarının kullanıldığı, hükümlü İ.A.'ya dışarıdan ailesi tarafından gönderilen "boncuk, ip, daksil, demir tutacaklı yazı altlığı" türü el işi faaliyetlerinde kullanılan malzemelerin kuruma alınamayacağı yönünde İdare ve Gözlem Kurulunca karar verilerek hükümlüye tebliğ edildiği, hükümlünün bu karara karşı İnfaz Hakimliğine itirazda bulunduğu, Adana 3. İnfaz Hakimliğinin 2021/... esas sayılı dosyasında değerlendirme yapıldığı ve hükümlünün itirazının reddedildiği, hükümlünün bu karara karşı da Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz ettiği, Mahkemenin 2021/... değişik iş kararı ile itirazı reddettiği,

d. Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkındaki Yönetmelik'in kapalı ziyaret gün ve saatleri bölümünde; "Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir", Açık ziyaretler için ise "Açık ziyaretler, bir buçuk saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 - 17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir." hükmünün yer aldığı, Kurumda açık ve kapalı görüşlerin Yönetmelik'e uygun olarak yerine getirildiği,

e. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 33'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında "Odaların havalandırma bahçesine açılan kapılarının açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek kurumun iç yönetmeliğinde düzenlenir" hükmünün yer aldığı, yüksek güvenliklı kapalı ceza infaz kurumlarının oda sistemine göre dizayn edilmiş ceza infaz kurumları olduğu, odalara ait havalandırma bahçe kapıları açılış ve kapanış saatlerinin mevsimsel olarak havanın aydınlanması ve kararmasına göre düzenlendiği,

başvuranların konuyla ilgili olarak defaatle İnfaz Hakimliği ve Cumhuriyet Başsavcılığına müracaatlarının bulunduğu ve bu müracaatlarının reddine ilişkin kararlar verildiği, yapılan işlemlerin mevzuat kapsamında olduğu, iddiaların asılsız olduğunun değerlendirildiği,

f. Kurum idaresi tarafından talep dilekçelerine madde madde cevap verildiği ve cevabi yazılarının kendilerine tebliğ edildiği, cevap verildiğine ilişkin cevabi yazıların da ekte sunulduğu,

g. Kurum kantininde hükümlü ve tutukluların odalarında kullanacakları fırça ve çekpas gibi temizlik ürünlerinin sap kısmının 75 cm olarak verilmesi, daha uzun sap kısmından oluşan ürünlerin asayiş ve güvenlik tedbirleri kapsamında amacı dışında kullanımının önüne geçilmesi için satışının yapılmasına izin verilmemesi ve hükümlünün talebinin yönetmelik maddesine göre uygun olmayacağı gerekçesiyle reddine karar verildiği belirtilmiştir.

5. Başvuranlardan 2/2/2023 tarihinde alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ekim 2022 tarihine kadar yaklaşık 15 ay ağız içi arama uygulamasını reddettikleri için sağlık hakkına erişimlerinin engellendiğini, gerçeğe aykırı şekilde kendi istekleriyle hastaneye gitmediklerine dair tutanak tutulduğunu, somut şüphe durumunda dahi ağız aramasının teknoloji yardımıyla metal dedektörleri ve x-ray cihazıyla yapılabileceğini,

b. Su kotası uygulamasının ve kotadaki su bitince ücret karşılığı dahi su verilmemesinin kötü muamele oluşturduğunu, su kotası uygulamasının sağlık-temizlik-hijyen hakkını ihlal ettiğini,

c. Fakirlik belgesiyle gelirlerinin olmadığını sabit olmasına rağmen temizlik-hijyen-traş malzemelerinin verilmemesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu, sadece sıvı sabun, çamaşır suyunun verilmesinin yeterli olmadığını,

ç. AYM başvuru formuna ilişkin ücret istenmesinin, ailelerin gönderdiği boncuk, ip, daksil gibi kırtasiye malzemelerin verilmemesinin yasaya aykırı olduğunu belirtmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre;

"*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranların iddiaları; muhatap Kurumların yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. AİHM, arama ve kontrole ilişkin içtihatlarında insanlık onuruna ve meşru bir amaca uygun bir şekilde yapılan bir aramanın 3'üncü maddeye uygun olabileceğini, ancak aramanın cezaevi güvenliğinin korunması ve suç veya düzensizliğin önlenmesi ile hiçbir bağlantısı bulunmadığında sorunların ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır (Wainwright/Birleşik Krallık, B.No: 12350/04, 26/12/2006, para. 42). Bununla birlikte, AİHM, aramanın ilgili yerel düzenleyici çerçeveye uygun olarak yürütülmesi ve küçük düşürücü veya itibarı azaltıcı muameleye ilişkin hiçbir unsur içermemesi durumunda işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine kanaat getirmektedir (Dejneke/Polonya, B.No: 9635/13, 1/09/2017, para. 61-66, 75-76).

12. Başvuranlar dilekçesinde, hastaneye sevk edilirken Jandarma personeli tarafından yapılmak istenen ağız içi aramasının insan onuru ile bağdaşmadığını iddia etmektedir. Başvuruya ilişkin muhatap Kurumdan istenen yazılı görüşte; mahkûm kabul bölgesinde hükümlü ve tutukluların üst aramaları esnasında, herhangi bir fiziki temas olmadan sözlü olarak hükümlü ve tutukluların ağız bölgelerini açmaları istenerek, herhangi bir tıbbi araç veya yöntem kullanılmaksızın ağız içerisinde kesici/delici (jilet vb.) bir madde olup olmadığının kontrolünün yapıldığı, bu uygulamanın muhtemel bir güvenlik zafiyetinin engellenmesine yönelik olarak mevzuata uygun olarak yapıldığı belirtilmiştir.

13. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrası řu şekildedir:

"Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğuna dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir:

a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekteştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.

b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler de mutlaka aranır.

c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğuna dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekteştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.

ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir."

14. Yönetmelik'te Kurum en üst amirinin gerekli görmesi durumunda detaylı olarak veya beden çukurlarında arama yapılabileceği belirtilmiş olup beden çukuru kavramına vücudun hangi kısımlarının dâhil olacağı ayrıntılı olarak düzenlenmemiştir. Bununla birlikte Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 75'inci maddesi ve Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik'in

3'üncü maddesi ile düzenlenen iç beden muayenesine ilişkin düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda; kafa, göğüs, karın boşlukları ile cilt altı dokularının beden çukuru kavramı içerisinde sayılabileceği değerlendirilmektedir.

15. Yargıtay'a göre ağız, koltuk altı ile ayak, kol, saç arası gibi vücut bölgelerine tıbbi araç kullanılmaksızın bakılması arama hükümlerine tabidir. (YCGK, E.2016/800, K.2017/120, K.T:28.02.2017.). Bu çerçevede ağız bölgesi beden çukuru olarak kabul edilmemiş olup ağız aramasının gerçekleştirilmesi için bir tıbbi araç gerekli görülmemiştir.

16. Söz konusu iddia, tarafların yazılı görüşleri, ilgili mevzuat ve içtihatlar çerçevesinde değerlendirildiğinde, ağız içi aramasının ceza infaz kurumlarında güvenliğin sağlanabilmesi için gerekli olduğu, dolayısıyla meşru bir amaç taşıdığı, ağız içi beden çukuru olmadığı için Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usullerin ağız içi arama koşulu olarak görülemeyeceği, yalnız genel arama hükümlerine tabii olduğu değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ağız içi arama uygulamasının meşru bir amaca yönelik ve mevzuata uygun olduğu, dolayısıyla başvurudaki iddialar kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

17. Başvuranın bir diğer iddiası ise Kurumda koşullara su kotası getirilmesiyle genel temizlik, çamaşır yıkama, bulaşık yıkama gibi ihtiyaçların giderilmesinin mümkün olmadığına ilişkindir. Ceza infaz kurumlarında mahpusların kişisel temizliklerinin tesis edilmesi ve mahpuslar arasında hastalıkların yayılmasını engellemek için suya erişim önem arz etmektedir. Bu kapsamda sürekli olarak mahpuslara su temin edilmelidir. Somut iddia kapsamında muhatap Kurumdan alınan yazılı görüşte Kurumda mahpusların 50 litre sıcak, 150 litre soğuk olmak üzere toplam 200 litre günlük su kullanım hakkı olduğu, bu hakkın İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkındaki Yönetmelik'e uygun olduğu belirtilmiştir. Ceza İnfaz Kurumunda su tüketimine ilişkin uygulamanın ve su kotası miktarının makul olduğu değerlendirilmiş olup kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

18. AYM bireysel başvuru formlarının bilgisayar üzerinden doldurulabilmesi için İnfaz Hâkimliğinin karar verdiği ancak form çıktısı alınması için ekstra ücret talep edildiği iddiasına karşılık muhatap Kurum tarafından; Kurumun yalnızca teslim edilen başvuru evrakını UYAP sisteminden göndermekle yükümlü olduğu, başvurunun hazırlanmasına ilişkin başvuru formunun İdare tarafından çoğaltılarak verilemeyeceği, ancak hükümlü ve tutuklunun ücretini kendisinin ödemeleri halinde işyurdu tarafından çoğaltma işlemi yaptırılabilmesi, konu hakkında adı geçenlerin aynı başvuruyu Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne de yaptıkları ve uygulamanın bu şekilde yapılmasının Genel Müdürlükçe de değerlendirildiği, AYM başvuru formlarının fotokopi ücreti dâhilinde verilmesi hakkında hükümlülerin İnfaz Hâkimliğine itirazda buldukları ve Hâkimliğin Kurum uygulamasını usul ve yasaya herhangi bir aykırılığının görülmediği gerekçesiyle yapılan itirazın reddine karar verdiği belirtilmiştir. Somut olayda şikâyetin, evrakın çoğaltılmasına ilişkin olduğu, konu hakkında Kurumda mevzuata uygun hareket edildiği değerlendirilmiş olup söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

19. İncelemeye konu başvuruda yer alan diğer hususlar; Kurumda el işi yapmak için gerekli malzemelerin sağlanmadığı ve el işi yapımının yasaklandığı, ailelerinden gelen kırtasiye malzemelerini teslim almalarının yasaklandığı, önceleri 1.5 saat olarak düzenlenen açık görüş süresinin 1 saate indirildiği ve bu konuya ilişkin herhangi bir idari kararın tebliğ edilmediği, Kurum İdaresine gönderilen talep ve görüşme dilekçelerine cevap verilmediği, havalandırmaların hava aydınlanınca açılması ve hava kararınca kapanması gerekirken hava aydınlandıktan 2 saat sonra açıldığı ve hava kararmadan 1 saat önce kapandığı, bel fitiği ve boyun fitiği gibi sağlık sorunları olduğu halde temizlik için kullanılan malzemelerinin boylarının kısaltılarak verildiği iddialarını içermektedir.

20. Söz konusu iddialar bağlamında yapılan inceleme neticesinde; "boncuk, ip, daksil, demir tutacaklı

yazı altlığı” türü el işi faaliyetlerinde kullanılan malzemelerin kuruma alınamayacağı yönünde İdare ve Gözlem Kurulunun kararı bulunduğu, bu karara karşı infaz Hâkimliğine itirazda bulunduğu ve mahkemenin itirazı reddettiği, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik doğrultusunda ziyaret sürelerine riayet edilerek Kurumda açık ve kapalı görüşlerin yaptırıldığı, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 33’üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “*Odaların havalandırma bahçesine açılan kapılarının açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek kurumun iç yönetmeliğinde düzenlenir*” hükmü uyarınca Kurumda havanın aydınlanması ve kararmasına göre havalandırma kapılarının açılıp kapatıldığı, başvuranların Kurum idaresine hitaben yazdığı farklı tarihlerdeki dilekçelerinin UYAP kayıtlarında bulunduğu ve bu dilekçeler cevap verilerek işlem yapıldığı, asayiş ve güvenlik nedeniyle fırça, çekpas gibi temizlik ürünlerinin sap kısmınının 75 cm olarak verildiği anlaşılmıştır. Muhatap kurumun ilgili mevzuat ve içtihatlar doğrultusunda işlemlerini gerçekleştirdiği değerlendirilmiş olup söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21. Ceza infaz kurumu koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; yukarıda açıklanan nedenlerle, 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye